

УДК 633.11

Лозінська Т.П., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри лісового господарства

Федорук Ю.В., кандидат с.-г. наук, доцент кафедри захисту рослин і технологій в рослинництві

Білоцерківський національний аграрний університет

E-mail: Lozinskata@ukr.net

СТАБІЛЬНІСТЬ І ПЛАСТИЧНІСТЬ СУЧАСНИХ СОРТІВ ПШЕНИЦІ ЯРОЇ У МІНЛИВИХ УМОВАХ ДОВКІЛЛЯ

Актуальним завданням в рослинництві є селекція сортів з високою продуктивністю, здатних мати стабільну врожайність у мінливих умовах довкілля. Тому вимогою до нових сортів є об'єднання важливих господарчих, біологічних, технологічних властивостей. Ідеальним сортом є той, що поєднує біологічні особливості й господарські цінні ознаки, є стабільним і пластичним за різних умов і способів вирощування.

Метою нашої роботи є встановлення параметрів екологічної пластичності, стабільності та адаптивності за мінливих погодних умов років вирощування.

Дослідження проводилися в умовах Біостанціону Білоцерківського НАУ. матеріалом для яких слугували сучасні сорти пшениці ярої 'Елегія миронівська', 'Сімкода миронівська'. Попередник – картопля. В результаті досліджень було охарактеризовано сорти за господарськи цінними ознаками та показниками адаптивності впродовж 2018–2021 рр.

Для визначення адаптивної здатності та стабільності генотипів вираховували гомеостатичність за методикою В. В. Хангільдіна, оцінку екологічної пластичності визначали за формулою, запропонованою В. З. Пакудіним за коефіцієнтом регресії, показники продуктивності за загальноприйнятими методиками. Статистичний аналіз отриманих даних проводили за методами описової статистики.

У мінливих умовах довкілля висока врожайність має здатність забезпечуватися завдяки

поєднанню пластичності та стабільності різних ознак. Стабільність досягається завдяки добре виявленим адаптивним властивостям. Сорти з середньою інтенсивністю, які здатні давати стабільні врожаї за будь-яких умов вважаються екологічно стійкими.

Як зазначав П. П. Лукьяненко (1963), найбільш важливим елементом продуктивності є маса зерна з головного колоса. За вивчення адаптивних властивостей сортів ця ознака дозволяє зробити оцінку не тільки потенціалу врожайності, а й визначити екологічні параметри пластичності та стабільності генотипів. Середні значення маси зерна у сорту 'Елегія миронівська' становили – 2,4 г і у сорту 'Сімкода миронівська' 2,3 г. Проте за роки досліджень сорти мали широку норму реакції за даною ознакою. Розмах варіювання становив 1-1,5 г за дисперсії 0,05–0,15. Таким чином, можна сказати, що мінливість ознаки залежить як від генотипу, так і умов довкілля.

Показники гомеостатичності у досліджуваних сортів були на рівні 5,9–6,0. За показником екологічної пластичності за масою зерна з головного колоса вони мають позитивну реакцію на змінні умови довкілля, на що вказує високий показник коефіцієнта регресії (0,99–1,79).

Отже, сорти 'Елегія миронівська' та 'Сімкода миронівська' можна використовувати як джерела високої продуктивності і адаптивності для створення нового селекційного матеріалу.

УДК 633.111.1.633.112.1.

Лось Р.М.¹, аспірант

Гуменюк О.В.¹, кандидат с.-г. наук, завідувач лабораторії селекції озимої пшениці

Кириленко В.В.¹, доктор с.-г. наук, старший науковий співробітник лабораторії селекції озимої пшениці

Правдзіва І.В.¹, завідувач лабораторії якості зерна

Дубовик Н.С.², кандидат с.-г. наук, асистент кафедри генетики, селекції і насінництва

¹Миронівський інститут пшениці імені В.М. Ремесла НААН України

²Білоцерківський національний аграрний університет МОН України

E-mail: natalyadubovyk25@gmail.com

ХАРАКТЕРИСТИКА *TRITICUM AESTIVUM* L. ТА *TRITICUM DURUM* DEST. ЗА НАТУРОЮ ЗЕРНА ТА МАСОЮ 1000 ЗЕРЕН

Натура зерна характеризує фізичні властивості зерна та входить до переліку класоутворюючих показників. Натура зернових хлібних культур залежить від щільності укладення різних частин зернівок. Відповідно, чим більшою буде щільність укладення тим збільшуватиметься натура зерна. Натура зерна – це вага одиниці об'єму зерна, яку в хлібній торгівлі використовували з давніх часів Греції і Риму. Вага відміряного об'єму зерна буде тим більшою, чим більша кількість виповнених

зерен поміститься в цьому об'ємі. Маса 1000 зерен використовується як один із параметрів для оцінки якості зерна, що характеризує його крупність та вирівняність. Маса 1000 зерен являється компонентом при визначанні потенціалу урожайності зерна пшениці. Існує тісний зв'язок між масою 1000 зерен і натурою зерна.

Об'єктом дослідження було зерно сортів пшениці озимої вирощене в умовах північно-східного Лісостепу України (ДП «ДГ «Правдинське» Ми-